

MARIAN GORYNIA

Recenzja dorobku Profesora Oliviera Blancharda w związku z procedurą nadania Mu tytułu doktora honoris causa przez Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie z dużą konsekwencją realizuje godny podziwu cel wyróżniania godnością doktora honoris causa tych zagranicznych ekonomistów, którzy wnieśli największy wkład do wiedzy na temat uwarunkowań i przebiegu procesów transformacji gospodarek centralnie administrowanych w gospodarki rynkowe. W 2007 roku ten zaszczytny tytuł przyznano prof. Jeffreyowi Sachsowi, a w 2008 roku prof. Jánosowi Kornaiowi.

Wydanie opinii na temat propozycji nadania Profesorowi Olivierowi Blanchardowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie powinno być poprzedzone krótką refleksją na temat rozwoju nauk ekonomicznych z perspektywy uwzględnienia w nich, jako przedmiotu badań, problematyki funkcjonowania gospodarki socjalistycznej i gospodarek postocjalistycznych w okresie transformacji, zapoczątkowanym na przełomie lat 1989/1990.

Rocznica 20. lat od rozpoczęcia transformacji w Polsce i innych krajach post-socjalistycznych skłania do refleksji nad tym, którzy ekonomiści wnieśli największy wkład do rozwoju wiedzy na temat istoty i uwarunkowań transformacji oraz poznania i zrozumienia jej mechanizmów. Interesująca jest także ocena wkładu poszczególnych ekonomistów do krytyki zastosowanych rozwiązań w dziedzinie polityki gospodarczej i ich rekomendacji w zakresie tworzenia i modyfikacji tych rozwiązań. Należy podkreślić, że wiedza na temat gospodarek krajów realnego socjalizmu była rozwijana w okresie powojennym w sposób specyficzny. Z jednej strony, zdecydowana większość tej wiedzy powstawała w tychże krajach i była wyobcowana oraz często oderwana od kanonów ekonomii głównego

nurtu. Jej cechą była spora doza apologetyki systemu socjalistycznego i szerokie rozwijanie wątków normatywnych, które jednak pozbawione były poprawnej diagnozy rzeczywistości i w tym sensie były mało realistyczne, z czego wynikała ich ograniczona przydatność praktyczna. Wiedza ta stanowiła swoistą enklawę, rozwijaną autonomicznie w oderwaniu od głównych nurtów ekonomii światowej w naturalny sposób dotyczącej gospodarki rynkowej. Można wręcz mówić o istnieniu swego rodzaju „żelaznej kurtyny” oddzielającej ekonomię socjalistyczną od *mainstream economics*. Aż do końca lat 80. poprzedniego wieku niewielu było ekonomistów, którzy podjęli trud analizy działania gospodarki socjalistycznej z perspektywy ekonomii głównego nurtu. Z drugiej strony, należy zauważyć istnienie grupy ekonomistów, którzy próbowali stosować warsztat badawczy nowoczesnej ekonomii do analizy i wyjaśnienia procesów zachodzących w gospodarkach nazywanych socjalistycznymi. Trzeba tu wymienić przede wszystkim nazwisko Jánosa Kornai. Jego zasługa polegała na tym, że dostrzegał On ograniczenia wykorzystania *mainstream economics* do opisu i zrozumienia gospodarek socjalistycznych, a jednocześnie potrafił wnieść własny wkład teoretyczny. Należy tutaj wymienić także nazwiska innych ekonomistów z wolnego świata, którzy naukowo zajmowali się systemami gospodarczymi krajów socjalistycznych i postsocjalistycznych, takie jak: Willem Buitter, Christopher Claque, Rudiger Dornbusch, Saul Estrin, Stanisław Gomułka, David Lipton, Kazimierz Łaski, Richard Portes, Gérard Roland.

Rozpoczęcie procesu przemian gospodarczych określanych mianem transformacji stanowiło dla nauk ekonomicznych nie lada wyzwanie. Wynikało to z kilku okoliczności:

- ekonomiści „zachodni” zaangażowani w budowanie programów stabilizacyjnych dysponowali bardzo ograniczoną wiedzą na temat stanu wyjściowego gospodarek mających podlegać transformacji;
- brak było jakichkolwiek wzorców ścieżek przejścia od gospodarki centralnie administrowanej do gospodarki rynkowej;
- zastosowanie rozwiązań sprawdzonych w gospodarkach rynkowych do gospodarek postsocjalistycznych, w dodatku słabo rozpoznanych, było obciążone wysokim ryzykiem.

Z powyższego wynika, iż w punkcie wyjścia transformacji cechą charakterystyczną nauk ekonomicznych były niedostatki wiedzy, zarówno teoretycznej (opisowo-wyjaśniającej), jak i praktycznej (normatywnej) na temat funkcyjono-

wania gospodarek, w których rozpoczęto przemiany rynkowe. Znaleźli się na szczęście wybitni ekonomiści, którzy to dostrzegli i którzy podjęli się wielkiego wyzwania, jakim było budowanie subdyscypliny, którą można określić jako *economics of transition* lub *economics of transformation*. Do grupy tej należy niewątpliwie zaliczyć profesora Oliviera Blancharda. O. Blanchard należy do ścisłej czołówki tych przedstawicieli nauk ekonomicznych, którzy ponad 20 lat temu podjęli studia nad problematyką transformacji rynkowej i którzy osiągnęli w tej dziedzinie powszechnie dostrzegane i doceniane sukcesy. Trzeba jednak podkreślić, że wyróżniający się dorobek naukowy O. Blancharda nie ogranicza się tylko do zagadnień transformacji. O. Blanchard jest przede wszystkim wybitnym ekonomistą, który osiągnął światowe sukcesy zarówno w dziedzinie makro- i mikroekonomii, jak i na polu badań gospodarek postsocjalistycznych.

Zwyczaj przy pisaniu opinii odnośnie do tytułu doktora honoris causa nakazuje podanie najważniejszych momentów życiorysu Kandydata. O. Blanchard urodził się w 1948 roku w Amiens we Francji. W 1972 roku ukończył ekonomię na Uniwersytecie Paris Nanterre w Paryżu. Następnie studiował w Massachusetts Institute of Technology (MIT), gdzie w 1977 roku obronił pracę doktorską. W tym samym roku podjął pracę na Uniwersytecie Harvarda, gdzie do 1981 roku zajmował stanowisko *Assistant Professor*, a w latach 1981–1983 stanowisko *Associate Professor*. W 1983 roku został zatrudniony na stanowisku *Associate Professor* w MIT, a od 1985 zajmuje na tej Uczelni stanowisko Profesora. W latach 1998–2003 był kierownikiem Katedry Ekonomii (Economics Department) w MIT. Od 1995 roku jest doradcą Federal Reserve Bank of Boston, a od 2004 roku Federal Reserve Bank of New York. Od 1 września 2008 roku jest głównym ekonomistą Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

Jak już podkreślałem, w dorobku naukowym O. Blancharda zaliczanego czasem do „New Keynesians” należy wyróżnić dwa nurty: *mainstream economics* oraz nurt poświęcony transformacji. W tym pierwszym nurcie najważniejsze elementy wkładu Blancharda do współczesnej ekonomii dotyczą:

- analizy efektów oczekiwań na rynkach finansowych i towarowych oraz roli polityki gospodarczej w tym obszarze;
- wpływu nominalnych opóźnień i sztywności rynków na bezwładność cen;
- określenia determinant bezrobocia oraz poziomu płac;
- makroekonomicznych aspektów reform rynku produktów i rynku pracy.

O. Blanchard opublikował wiele dziesiątek artykułów w najbardziej renomowanych czasopismach światowych. Jest także autorem licznych książek. Ograniczmy się do podania kilku najważniejszych tytułów:

– *Restoring Europe's Prosperity*; Macroeconomic Papers from the Centre for European Policy Studies, wspólnie z: Rudiger Dornbusch and Richard Layard. MIT Press, 1986;

– *Lectures on Macroeconomics*, wspólnie z: Stanley Fischer. MIT Press, 1989;

– *World Imbalances*, Wider World Economy Group, 1989 report, WIDER 1989;

– *Competitive disinflation, the Mark, and fiscal policies in Europe*, International Policy Group at OFCE, Oxford University Press, 1993;

– *Macroeconomics*, Prentice Hall, 1997, 2000, 2003, 2005, 2008;

– *Monitoring the European Central Bank: Defining a Macroeconomic Framework for the Euro Area*, wspólnie z: Alberto Alesina, Jordi Gali, Francesco Giavazzi, and Harald Uhlig, CEPR, March 2001. Update, 2001;

– *The consequences of saying no. An independent report on the economic consequences of saying no to the euro*, wspólnie z: David Begg et al., London, 2003.

Warte podkreślenia jest to, że O. Blanchard publikuje także w języku francuskim. Można tutaj przytoczyć trzy przykłady książek wydanych w tym języku:

– *Taux d'intérêt et Chômage*, International Policy Group at OFCE, Presse de la Fondation Nationale des Sciences Politiques, 1993;

– *Pour l'Emploi et Cohésion Sociale*, International Policy Group at OFCE, Presse de la Fondation Nationale des Sciences Politiques, 1994;

– *La Protection de l'Emploi*, wspólnie z: Jean Tirole, Conseil d'Analyse Economique, La Documentation Française, 2003.

Nurt poświęcony transformacji zdominował działalność badawczą O. Blancharda w dziesięcioleciu 1990–2000. Jego zainteresowania koncentrowały się na różnych aspektach procesu transformacji. Zgodnie z Jego wyznaniem zawartym w *Rozmowach z wybitnymi ekonomistami* (Brian Snowdon, Howard R. Vane, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2003, s. 322) można ująć to następująco: „Począwszy od 1990 roku wiele czasu spędziłem, pracując nad procesem transformacji w Europie Wschodniej. Fascynuje mnie powiązanie kwestii mikroekonomicznych z makroekonomicznymi, jak również wzajemne oddziaływanie ekonomii i polityki” (oryginał: Brian

Snowdon, Howard R. Vane, *Conversations with Leading Economists. Interpreting Modern Macroeconomics*, Edward Elgar, Cheltenham, UK – Northampton, MA, USA, 1999). Z punktu widzenia przedmiotu niniejszej opinii ważne jest podkreślenie, że w przywołanej książce Blanchard był jednym z 14 ekonomistów, z którymi przeprowadzono wywiady, obok takich autorytetów, jak: James Tobin, N. Gregory Mankiw, Milton Friedman, Robert E. Lucas Jr, Alberto Alesina, Franco Modigliani, Edward C. Prescott, Robert M. Solow, Paul M. Romer czy Mark Blaug. Wydaje się, że jest to jeden z dowodów wysokiej pozycji O. Blancharda w hierarchii najważniejszych przedstawicieli współczesnej ekonomii.

Znaczenie prac poświęconych transformacji w dorobku naukowym O. Blancharda jest bardzo duże. Jest to równoważny w stosunku do pozostałej problematyki element Jego dorobku. Cechą badań i publikacji Blancharda w zakresie transformacji rynkowej jest głęboka refleksja teoretyczna oraz nawiązywanie do empirycznej strony procesów gospodarczych. Do kanonu światowej literatury poświęconej transformacji zaliczane są następujące prace Blancharda: *Reform in Eastern Europe, Wider World Economy Group 1990 Report* (WIDER and MIT Press, 1991); *Post Communist Reform, Wider World Economy Group 1992 Report* (Wider World Economy Group, MIT Press, 1993); *The Transition in Eastern Europe* (ed. with K. Froot, J. Sachs), Vols I, II (NBER and UCP, 1994); *The Economics of Transition* (Oxford University Press, 1997).

Z polskiego punktu widzenia warto odnotowania jest zamieszczenie w pierwszym tomie tego ostatniego dzieła rozdziału poświęconego Polsce, napisanego przez Oliviera Blancharda wspólnie z A. Bergiem pt. „Stabilization and Transition: Poland, 1990–1991”. W dorobku Blancharda jest zresztą więcej opracowań traktujących o Polsce, jak na przykład: „Economic Change in Poland”, wspólnie z R. Layardem w: *The Polish Transformation: Programme and Progress*, London: Centre for Research into Communist Economies, 1990; „Post-Stabilization Inflation in Poland”, wspólnie z R. Layardem w: *Wage Policy during the transition to a market economy: Poland 1990–91*, World Bank discussion papers, F. Coricelli and A. Revenga, eds., 1992; „Transition in Poland”, *Economic Journal*, 104, September 1994, reprinted in *The Transition to the Market Economy*, Paul Hare ed., Routledge.

Pisząc o związkach O. Blancharda z Polską warto zauważyć, że był On recenzentem zewnętrznym dorobku prof. J. Kornaia w postępowaniu o nadanie

Mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w 2008 roku.

W dorobku O. Blancharda na wyróżnienie zasługuje powszechnie znany i szeroko wykorzystywany także w Polsce podręcznik *Macroeconomics*. Został on już przetłumaczony na kilkanaście języków i wydany w kilkunastu krajach. W tym miejscu warto wspomnieć o bardzo potrzebnej i pożytecznej inicjatywie przetłumaczenia tego podręcznika na język polski, podjętej przez dwa zespoły ekonomistów z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, kierowane przez prof. prof. Andrzeja Wojtynę i Tadeusza Kowalskiego. Publikacja przetłumaczonego podręcznika jest przygotowywana we współpracy z wydawnictwem Wolters Kluwer Polska i ukaże się w 2011 roku.

W całokształcie niezwykle bogatej aktywności O. Blancharda podkreślenia wymaga Jego działalność w towarzystwach naukowych, komitetach doradczych, a także pełnienie funkcji eksperckich itp. Najważniejsze obecne przejawy tej działalności, podane na stronie internetowej MIT, to:

- Fellow, Econometric Society, since 1985,
- Member, American Academy of Arts and Sciences, since 1990,
- Research Associate, National Bureau of Economic Research, 1982–,
- Member, Brookings Panel on Economic Activity, on and off, 1986–,
- Davidson Institute Research Fellow, 1997–,
- National Science Foundation grants, since 1979,
- Membre du Conseil d'Analyse Economique aupres du Premier Ministre, Paris, 1997–,
- Academic Advisory Panel, Federal Reserve Bank of Boston, 1995–,
- Economic Advisory Panel, Federal Reserve Bank of New York, 2004–.

Należy przy tym zaznaczyć, że lista podobnych aktywności wypełnianych przez O. Blancharda w przeszłości jest dużo dłuższa.

W 2003 roku O. Blanchard otrzymał godność Docteur Honoris Causa Université du Quebec w Montrealu.

O. Blanchard jest ponadto bardzo aktywny w dziedzinie działalności publikacyjnej w oraz w radach naukowych różnych instytucji. Zasiada w radach programowych i komitetach wydawniczych wielu czasopism naukowych. Najważniejsze z nich to:

- Founding editor, American Economic Journal of Macroeconomics, 2007–,
- President, Conseil Scientifique, Ecole d'Economie de Paris, 2006–,
- Conseil Scientifique International, Actualite Economique, Canada, 1990–,
- Advisory Board, Center for Economic Performance, London, 1991–,
- Editorial Board, Economics of Transition, 1995–,
- Advisory Board, Social Science Electronic Publishing, 1996–,
- Advisory Board, International Finance, 1997–,
- Associate editor, German Economic Review, 1998–,
- Advisory Board, CREI, Univesitat Pompeu Fabra, Barcelona, 1999–,
- Advisory Council, CAIS , Moscow, 1999–,
- International Advisory Board, NES, Moscow, 2000–,
- Advisory Board, Portuguese Economic Journal, 2000–,
- Advisory Board, Journal of Money, Credit, and Banking, 2001–,
- Research fellow, IZA, University of Bonn, 2001–,
- Advisory Board, Journal of the European Economic Association, 2003–,
- Conseil d'orientation, Institut Montaigne, Paris, 2003–,
- Membre, Conseil Scientifique, AXA Research Fund, 2007–,
- Member, Board, Luigi Einaudi Institute, Rome, 2007–,
- Member, Advisory Board of the Global Economic Symposium, Kiel Institute, 2007–.

Godna najwyższego uznania jest także działalność dydaktyczna O. Blancharda – wykładał On gościnnie w dziesiątkach najbardziej renomowanych uniwersytetów na całym świecie. Na podkreślenie zasługuje ponadto zaangażowanie O. Blancharda w organizację licznych konferencji naukowych, seminariów itp.

Podsumowując powyższe uwagi należy stwierdzić, iż prof. O. Blanchard jest jednym z najwybitniejszych współczesnych ekonomistów. Świadczy o tym zarówno omówiony przeze mnie Jego bogaty dorobek publikacyjny, jak i niezwykle wszechstronna i bardzo intensywna działalność ekspercka, doradcza, opiniotwórcza i organizacyjna. Znaczenie tego dorobku uwydatnia dodatkowo fakt, iż olbrzymiemu ładunkowi teoretycznemu zawartemu w twórczości Blancharda towarzyszą rozbudowane wątki praktyczne, mające znaczenie przede wszystkim dla oceny i konstruowania nowoczesnej polityki gospodarczej. Fakt, że tak wybitny ekonomista znaczną część aktywności badawczej poświęcił gospodarkom krajów przechodzących przez procesy transformacji rynkowej zasługuje na szczególne pokreślenie.

Wszystkie rozpatrzone wyżej okoliczności przemawiają jednoznacznie za poparciem wniosku Rady Wydziału Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie o nadanie Profesorowi Olivierowi Blanchardowi tytułu doktora honoris causa. Przyznanie tej zaszczytnej godności tak sławnemu ekonomście będzie ważnym akcentem obchodów 85-lecia tej znakomitej i zasłużonej Uczelni.

